

Személyes beadvány

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Ügyszám:

IV/437-0/2015

Érkezett:

2015 JAN 29.

Példány:

1

Kezelőiroda:

Melléklet:

6

db

Papp

Alkotmánybíróság

1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott [REDACTED] az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján az alábbi

alkotmányjogi panasz indítványt

terjesztem elő:

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (a továbbiakban: Mpt.) 83. §-a 2015. január 1-jén hatályba lépett (1a) bekezdésének alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt a hatályba lépésre visszamenőleges hatállyal, mivel a rendelkezés sérti az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdését, II. cikkét és XIII. cikkének (1) bekezdését.

A megsemmisítés nem csak akkor indokolt, ha az Alkotmánybíróság az Alaptörvény mindhárom megjelölt rendelkezésének sérelmével egyetért, hanem azt a megjelölt rendelkezések közül bármelyiknek vagy bármelyeknek a sérelme megalapozza.

Kérem továbbá a szoros tartalmi összefüggés okán az Mpt. 110. § (3) bekezdésének és 126. §-ának megsemmisítését: ezek a 83. § (1a) bekezdésére hivatkoznak, és annak megsemmisítése esetén értelmetlenné válnak.

A továbbiakban előadom, min alapul érintettségem; mely alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezés alapozza meg az Alkotmánybíróság hatáskörét és érintettségemen alapuló indítványozási jogosultságomat; az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét és annak részletes indokolását, miért áll fenn ellentét az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.

Bevezetés

2014. december 29-én került kihirdetésre a Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2014. évi XCIX. törvény, amely a 42. alcím alatt több ponton is módosította az Mpt.-t. A hatályba léptető rendelkezések (442. §) értelmében az Mpt.-t a 42. alcím szerint érintő összes változás **2015. január 1-jén lépett hatályba** (a (2) bekezdés felsorolása a 41-45. alcímet is tartalmazza), így az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében a 26. § (2) bekezdésében meghatározott esetben biztosított száznolcvan napos határidő e naptól számítandó, vagyis indítványom benyújtására időben került sor.

A 2014. évi XCIX. törvény 244. §-a által az Mpt. 83. §-a a következő (1a) bekezdéssel egészült ki:

„(1a) A pénztár jogutód nélkül végelszámolással megszűnik, ha a tagdíjfizető tagok száma a megelőző hat hónap átlagában legalább kettő hónapon keresztül a taglétszám hetven százaléka alá csökken.”

Erről a rendelkezésről állítom, hogy sérti az Alaptörvény több rendelkezését is, és a továbbiakban gyakran “a kifogásolt rendelkezés” fordulattal fogok rá utalni.

A 2014. évi XCIX. törvény továbbá 248. §-ával kiegészítette az Mpt. 110. §-át, ahhoz a következő (3) bekezdést fűzve:

„(3) A pénztár tevékenységi engedélyét a 83. § (1a) bekezdése szerinti esetben vissza kell vonni.”

illetve 250. §-ával az Mpt.-t a következő 126. §-sal egészítette ki:

„126. § A Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2014. évi XCIX. törvénnyel megállapított 83. § (1a) bekezdését először 2015. szeptember 30-át követően kell az ezt megelőző hat hónap vonatkozásában alkalmazni.”

Az Mpt. 83. § (1a) bekezdésének hatályba lépésével közvetlenül, bírói döntés nélkül jogsérelmem következett be, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás. Érintettségem azon a tényen alapul, hogy az Mpt. 4. § (2) bekezdés c) pontja szerinti pénztártag vagyok, melynek igazolására mellékelem a Horizont Magánnyugdíjpénztár által kiállított tagsági okirat másolatát.¹ Mindezek alapján az Abtv. 26. § (2) bekezdésének (illetve az Alaptörvény ott hivatkozott 24. cikk (2) bekezdés c) pontjának) értelmében jogosult vagyok az Alkotmánybíróság eljárásának indítványozására, és az Alkotmánybíróság hatáskörrel bír indítványom elbírálására.

A jogbiztonság sérelme: a lényeg megjelölése

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint Magyarország jogállam.

A jogállamiság követelményének számos összetevője van, egyben eredője is egyéb külön alkotmányos értékeknek. A jogállamiság az állam működésének egyik meghatározó elve, melynek át kell hatnia a jogrendszer egészét. A jogállamiság egyik feltétlen ismérve a jogbiztonság, mely megköveteli az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát, az egyes normák egyértelműségét. Ebből fakadóan a jogszabály szövegének értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat kell hordoznia.²

Részletes indokolással meg fogom világítani, hogy a kifogásolt rendelkezés – pusztán értelmezhetetlen megfogalmazásából eredően is, az alkalmazására való felkészülésre biztosított idő rövidege miatt pedig még inkább – a jogbiztonság sérelmét okozza.

Az emberi méltósághoz való jog sérelme: a lényeg megjelölése

Az Alaptörvény II. cikke szerint az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.

¹ 1. számú melléklet; az érintettséget a továbbiakban a jogsérelem rám gyakorolt hatását illetően is igazolni fogom, a többféle jogsérelem mibenlétének részletes bemutatását követően

² 3200/2013. (X. 31.) AB határozat, Indokolás [9]

Az emberi méltóság mint az általános személyiségi jog anyajoga magában foglalja az önrendelkezés szabadságához való jogot, a cselekvési autonómiát is.³

Részletes indokolással meg fogom világítani, hogy a kifogásolt rendelkezés sérti az önrendelkezés szabadságához való jogot, a cselekvési autonómiát, mivel az adott pénztártag hiába tesz meg minden tőle telhetőt – fizet tagdíjat akár a nehezen értelmezhető rendelkezés legszigorúbb értelmezése szerint – a magánnyugdíjpénztára megszűnésének elkerülése érdekében, a tagság általa elérhetetlen, befolyásolhatatlan kisebbsége magatartásával (mulasztásával) az egyén céljának megvalósulását ellehetetlenítheti.

A tulajdonhoz, a javak békés élvezetéhez való jog sérelme: a lényeg megjelölése

Az Alaptörvény XIII. cikkének (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár. A (2) bekezdés szerint tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.

Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlatában jól körülhatárolható az alkotmányos tulajdonvédelem köre, mely nem azonosítható az absztrakt polgári tulajdon védelmével, az kiterjed a polgári jogilag nem tulajdonnak minősülő vagyoni értékű jogokra is. Az Alkotmánybíróság a vagyoni értékű jogok tekintetében kialakított gyakorlatában főként a társadalombiztosítási jogviszonyokkal összefüggő szolgáltatásokkal és várományokkal kapcsolatban állapította meg az alkotmányos tulajdonvédelem fennálltát.⁴

Részletes indokolással meg fogom világítani, hogy a kifogásolt rendelkezés – még ha jelen indítvány írásának pillanatáig nem is eredményezte tulajdon kisajátítását – súlyosan korlátozza a pénztártag tulajdonát képező követelésből eredő váromány békés élvezetét, mivel jelen idejű fenyegetést tartalmaz, és így az előbbieken már említett önrendelkezés-sérelmen túl az önrendelkezés szabadságához való jogot tovább sérti azáltal, hogy megfosztja a pénztártagot annak lehetőségétől, hogy más személyek véleménye, döntése, mulasztása ellenében kitarsson a különböző várományformák közül az általa értékesebbnek tekintett mellett. Sérti továbbá a nem váromány jellegű tulajdonhoz való jogát is olyan értelemben, hogy megtakarításából, megtakarítható nettó jövedelméből, sőt ezek hiányában is valamilyen forrásból magánnyugdíjpénztári tagdíjra kénytelen áldozni, mert csak így várhatja tiszta lelkiismerettel – bár még így sem követelheti, kényszerítheti ki – a pénztár elegendő számú további tagjától, hogy hasonlóan cselekedjenek, és kollektív cselekvésükkel egyéni céljukat (a pénztár megszűnésének megakadályozását) elérhessék.

Az alapjogok korlátozhatóságáról

Tisztában vagyok azzal, hogy alapvető jog más alapvető jog érvényesülése, vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében korlátozható. Adott korlátozás lehet az Alaptörvénynek megfelelő vagy alaptörvény-ellenes. Az alapjog-korlátozás alkotmányosságának a feltételeit általában az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatát

³ 24/2014. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [131]

⁴ 3048/2012. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [39]

alaptörvényi szintre emelve – tartalmazza. Eszerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése, vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán kimondta: „[a]z állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközéhez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással. **A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni.** Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.”⁵

Részletesen meg fogom vizsgálni a kifogásolt rendelkezés által elérni kívánt célt, és meg fogom mutatni, hogy a rendelkezésben testet öltő eszköz megbukik a szükségességi-arányossági teszten.

A cél

Helyénvalónak tűnik már e ponton elvégezni a cél vizsgálatát, melynek során szerencsés módon támaszkodni lehet a T/2141. számú törvényjavaslatnak a kifogásolt rendelkezéshez fűzött indoklására.⁶ Ennek hiányában csak találgatásokba lehetne bocsátkozni, például feltételezhetőek lennének semmilyen alkotmányos értékkel össze nem egyeztethető motívumok (példa: az a szándék, hogy a magánnyugdíjpénztári tagság mind nagyobb részének a társadalombiztosítási rendszerbe történő áttételére irányuló 2010–2011. évi, nagyrészt sikeres kormányzati kísérletnek akkor ellenálló, döntésük mellett máig kitartó tagok végre móresre legyenek tanítva) vagy nem deklarált, csak következtetés útján többé-kevésbé levezethető jogok, szabadságok, értékek védelme, érvényesítése (példa: az Alaptörvény N) cikk (1) bekezdése értelmében Magyarország a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetési gazdálkodás elvét érvényesíti, és a 2015. évi költségvetés kiegyensúlyozásához égető szükség lenne arra, hogy a magánnyugdíjpénztári vagyoni lehető legnagyobb részét a központi költségvetés bevételeként lehessen elszámolni). A törvényjavaslatához fűzött indoklás azonban kétszer is szóról szóra egyezően tartalmazza a következő, viszonylag tömör szövegrészt:

“A még meglévő magánnyugdíjpénztári vagyoni védelmében a magánnyugdíjpénztár végelszámolással történő megszüntetése esetei közé bekerül, hogy megszüntetendő pénztár (*sic!*), ha a tagdíjfizető tagok száma a megelőző hat hónap átlagában legalább kettő hónapon keresztül a taglétszám 70%-a alá csökken. A végelszámolás egyéb

⁵ 24/2014. (VII. 22.) AB határozat, Indoklás [134]

⁶ Sajnálatos módon viszont az előterjesztő minisztérium ügyfélszolgálatára elzárkózott attól, hogy részletesebben megvilágítsa a kifogásolt rendelkezés által elérni kívánt célt; ld. a 6. számú mellékletként csatolt levélváltáson belül a 2015. január 14-én feltett kérdéseimet és a 2015. január 15-én érkezett választ

szabályai mellett a tagoknak lehetőségük nyílik a társadalombiztosítási rendszerbe történő visszalépésre, vagy más magánnyugdíjpénztárba történő átlépésre.”

A cél tehát a magánnyugdíjpénztári vagyron védelme. Tekintettel arra, hogy a magánnyugdíjpénztári vagyron túlnyomó többsége megfeleltethető a tagok egyéni számlán nyilvántartott követelésének, ez pedig az Mpt. 5. § (4) bekezdése szerint **a pénztártag tulajdona, amelyre az e törvényben foglaltak szerint kedvezményezett jelölhető**, egyértelmű, hogy az alkotmányos jog, melynek védelmében a jogalkotó munkálkodott, nem lehet más, mint az Alaptörvény XIII. cikkének (1) bekezdésében mindenki számára deklarált **jog a tulajdonhoz és az örökléshez**. Nincs okunk feltételezni, hogy más cél is lebegett volna a törvényhozó szeme előtt, hiszen ha lett volna ilyen, nem lett volna szükséges azt az indokolásban elhallgatni.

Mindazonáltal célszerű megvizsgálni, hogy valamely Alaptörvényben rögzített, tartalmánál fogva az öregségi nyugdíjhoz köthető további jogra, szabadságra, értékre gondolhatott-e a jogalkotó – annak ellenére, hogy ilyen szándékai explicit módon nem köszönnek vissza sem a rendelkezés, sem az indokolás szövegében.

Kizárható e körből a XIX. cikk (1) bekezdésében deklarált **szociális biztonság**, hiszen ez olyan támogatások nyújtásában ölt testet, amelyek anyaság, betegség, rokkantság, fogyatékoság, özvegység, árvaság, önhibán kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén járnak. Ugyanezen cikk (4) bekezdése szerint Magyarország az **időskori megélhetés** biztosítását két módon segíti elő. Ezek közül a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes **állami nyugdíjrendszer fenntartása** jelen esetben nem lehet a törvénymódosítással védeni kívánt cél, hiszen a magánnyugdíjpénztári tagok pont olyan mértékben járulnak hozzá e rendszer fenntartásához, mint akik nem tagjai magánnyugdíjpénztárnak, ráadásul az azonos szolgálati idővel rendelkező, egyebekben ugyanolyan életpályát befutó nem magánnyugdíjpénztári tagokhoz képest alacsonyabb állami nyugdíjra jogosultak. Ebből kifolyólag bármely olyan változtatás, amely növeli akár egyetlen tag esetében a magánnyugdíjrendszerből a tisztán állami rendszerbe történő átkerülés valószínűségét, pontosan az állami nyugdíjrendszer fenntarthatóságának aláásását jelentené, hiszen az állami rendszer bevételei szempontjából – a hozamgarantált tőkének a Nyugdíjbiztosítási Alapba történő egyszeri transzferétől eltekintve – semleges, ellenben a majdani kiadásokat növelő lépésről lenne szó. A másik mód az **önkéntesen létrehozott társadalmi intézmények működésének lehetővé tétele**. Jelen esetben ez is kizárható, hiszen egyrészt a magánnyugdíjpénztárak létrejöttükkor a főszabály szerint – meghatározott kör számára – **kötelező** magánnyugdíjrendszerbe illeszkedő intézmények voltak. Másrészt még ha a mostanra önkéntessé vált tagság és befizetések okán mégis e körben gondolunk rájuk, akkor azt állapíthatjuk meg: működésük lehetővé tétele nem alapulhat olyan új rendelkezésen, amely éppen a megszűnést előidéző feltételek körét tágítja.

Kizárható a **közteherviselés** XXX. cikkben foglalt kötelezettsége is: a magánnyugdíjpénztári tagok nem élveznek előnyöket e téren másokhoz képest, és a törvénymódosítás sem irányult előnyök biztosítására vagy többlet-közterhek kirovására. Az O) cikk, melynek első fordulata szerint **mindenki felelős önmagáért**, pedig azért zárható ki jelen okfejtés során, mivel az Mpt. 5. § (1) bekezdése alapján a magánnyugdíjpénztár az önkormányzati működés elvére alapul, az alapvető döntéseket a tagok maguk hozzák meg, ez pedig éppen a lehető legcsekélyebb állami beavatkozást feltételezi, sőt írja elő.

Mindezek alapján megállapítható tehát, hogy az álláspontom szerint tetten érhető alapjogkorlátozásokkal szemben – melyek egyike, némileg paradox módon, éppen a tulajdonhoz és örökléshez való jog csorbítása; emellett a jogbiztonsághoz és az emberi méltósághoz való jog korlátozása – a tulajdon és az öröklés jogának védelme áll. A törvényhozó – részletesebb indokolás nélkül – **megdönthetetlen vélelmet** alkalmaz azt illetően, hogy hetven százalékosnál alacsonyabb tagdíjfizetési arány a magánnyugdíjpénztári vagyona nézve elfogadhatatlan mértékű fogyatkozást eredményez, és ez utóbbi elkerülése a törvényhozó szerint egyrészt annyira fontos, hogy indokolja egy sor alapjog korlátozását, másrészt sem enyhébb feltétel (alacsonyabb tagdíjfizetési arány vagy más mérőszámhoz kötés), sem a pénztár megszűnésénél enyhébb jogkövetkezmény kikötése nem lenne elégséges a cél eléréséhez.

A jogbiztonság sérelme: részletes indokolás

Az Mpt. 83. § (1a) bekezdése nem felel meg a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § (1) bekezdésében előírt, a jogalkotással szemben támasztott legalapvetőbb követelménynek, mely szerint "[a] jogszabálynak a címzettek számára egyértelműen értelmezhető szabályozási tartalommal kell rendelkeznie", ugyanis több alapvető fontosságú kérdést is nyitva hagy.

A magyar nyelv szabályai szerint nem értelmezhető egyértelműen, milyen számítási szabályt ír elő az a fordulat, hogy "a tagdíjfizető tagok száma a megelőző hat hónap átlagában legalább kettő hónapon keresztül a taglétszám hetven százaléka alá csökken". Először is nem világos, tagdíjfizetőnek minősül-e minden tag abban az esetben, ha a tagdíj minden pénztártagra kötelező, legkisebb mértékét (az egységes tagdíjat) a pénztár alapszabálya nulla forintban határozza meg. Ha igen, az ilyen pénztárban értelemszerűen folyamatosan tagdíjfizető a taglétszám száz százaléka. Ha azonban csak az tagdíjfizető tag, aki a megelőző hat hónapban nulla forintnál nagyobb összegben fizetett tagdíjat, további nagyon fontos kérdések sorát lehet feltenni, amelyekre a Jat. előírásának megfelelő törvényszöveg megadta volna a választ:

- Adott tag tagdíjfizetését a megelőző hat hónap mindegyikében egyenként kell-e vizsgálni, vagy tagdíjfizetőnek minősül már akkor is, ha legutolsó tagdíjfizetése a megelőző hat hónap során történt?
- Azt kell-e vizsgálni, a tagdíjfizetés mely hónapban történt, vagy a tag kellő egyértelműséggel közölt szándéka szerint mely hónap – akár előre vagy utólag megfizetett – tagdíjának tekintendő?
- A taglétszámba minden pénztártagot be kell-e számítani, függetlenül attól, hogy esetében a felhalmozási időszak már lezárult-e?
- Vizsgálandó-e, hogy adott tag javára saját maga vagy más személy teljesített befizetést?
- Csak a tagdíjfizető tagok számát kell-e átlagolni, és ezt egy meghatározott időszak (de melyik?) taglétszámának hetven százalékaival összevetni, vagy pedig a taglétszám is átlagolandó valamilyen eljárás szerint? Esetleg a havonta számított tagdíjfizető/taglétszám hányadosok átlagának kell a hetven százalékos értéket meghaladni?

Világos, hogy a jogszabályok értelmezése elsősorban a jogalkalmazó szervek, így közigazgatási szervként jelen esetben a pénztárak felügyeletét ellátó Magyar Nemzeti Bank, jogvita esetén a bíróságok feladata. Az Alkotmánybíróság alapvetően a norma bírói gyakorlatban kialakított és

megszilárdult jelentését vizsgálja. A norma megszővegezéséből fakadó nehézségek azonban felvetik a jogbiztonság sérelmét, ha – mint jelen esetben – a jogszabály eleve oly mértékben értelmezhetetlen, hogy ez alkalmazását kiszámíthatatlanná, a norma címzettjei számára előreláthatatlanná teszi.⁷ Nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy Magyarországon 2015. január 1-jén mindössze négy magánnyugdíjpénztár működött, és hogy az állításom szerint súlyos értelmezési nehézségekkel terhes rendelkezések alkalmazásától egy-egy egyedi ügyben nem kevesebb függne, mint az adott pénztár fennmaradása vagy megszűnése. A pénztáranként is legalább ezres, összességében több tízezres nagyságrendű pénztártagság esetében pedig a megszűnést maga után vonó értelmezés azt eredményezné, hogy a társadalombiztosítási rendszerbe történő visszalépés, illetve – ameddig létezik még működő további magánnyugdíjpénztár – más magánnyugdíjpénztárba történő átlépés lehetőségei közül kellene választaniuk. Nem elhanyagolható annak valószínűsége, hogy a szigorúbb értelmezések a lehetőségeket valójában a társadalombiztosítási rendszerbe történő visszalépésre korlátoznák, hiszen elképzelhető, hogy a 2015. szeptember 30-át követő első vizsgálat mindegyik akkor működő pénztár esetében a hetven százalékos feltétel nem teljesülését állapítja majd meg. **Mindezek miatt az Alkotmánybíróságnak nincs, nem is lesz lehetősége arra, hogy a jogalkalmazói gyakorlatban kialakuló, megszilárduló normajelentést vizsgáljon, hanem elébe kell mennie a kiszámíthatatlan jogalkalmazási kísérleteknek, és a rendelkezést meg kell semmisítenie.**

A jogbiztonság hiányára alapozott megsemmisítés indokoltságát megerősíti – bár álláspontom szerint jelen esetben megerősítésre nincs szükség, ugyanis a kifogásolt rendelkezés kirívóan sok kérdést hagy nyitva, és az azokra adható különböző válaszok függvényében egymásról extrém mértékben különböző körülmények vezethetnek a feltétel teljesülésének megállapítására –, hogy vannak a kifogásolt rendelkezésnek olyan értelmezései, amelyek az Alaptörvény további rendelkezéseivel ellentétesek.⁸ Csak példaként: korlátozza az Alaptörvény II. cikkében deklarált emberi méltósághoz való jog részjogosultságaként a cselekvési autonómiát, és egyben a tulajdonhoz való, az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében kimondott jogot az, ha adott tag csak abban a hónapban minősül tagdíjfizetőnek, amelyben saját maga javára tagdíjbefizetési tranzakciót kezdeményezett – elesve attól a lehetőségtől, hogy akár átutalási költségeket is megtakarítva, a számára kényelmesebb félévenkénti vagy évenkénti tagdíjfizetést válassza. További példák (lehetséges értelmezések) felsorolásától vagy akár a hozott példa részletesebb kifejtésétől azért tartózkodom, mert indítványom további részeiben éppen azt fogom bemutatni, hogy a rendelkezés összes lehetséges értelmezése, vagyis maga a rendelkezés az Alaptörvény II. cikkébe és XIII. cikkének (1) bekezdésébe ütközik.

E ponton kitérek azonban még arra, hogy – szintén az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében kimondott jogállamiságba ütközően, és nem függetlenül a normavilágossággal kapcsolatos kifogásoktól – nem áll(t) rendelkezésre elegendő idő a jogszabály alkalmazására való felkészülésre. A 2014. évi XCIX. törvény kihirdetésére 2014. december 29-én került sor, az általa beiktatott Mpt.-változások három nappal később, 2015. január 1-jén léptek hatályba. Ugyan az

⁷ 3200/2013. (X. 31.) AB határozat, Indokolás [10]

⁸ Ahogyan a 28/2013. (X. 9.) AB határozat (Indokolás [34]) megállapítja: "A normavilágosság sérelmét állító indítványnak általában arra nézve is indokolást kell tartalmaznia, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés valamely értelmezése az Alaptörvénynek valamely további rendelkezésével miért ellentétes."

Mpt. új, 126. §-a szerint a 83. § (1a) bekezdését csak 2015. szeptember 30-át követően kell alkalmazni, az "ezt megelőző hat hónap vonatkozásában" kitétel miatt azonban 2015. áprilisa már a vizsgált időszakok közé tartozik. Nem lehet elvárni, hogy a pénztárak és a pénztártagok ennyi idő alatt felkészüljenek arra, hogy jogos érdekeiknek leginkább megfelelő módon alkalmazkodjanak a megváltozott szabályokhoz, különösen azok egyértelműségének hiánya miatt.

A megfelelő felkészülési idő nagyságának megítéléséhez figyelembe kell venni a magánnyugdíjpénztárak 17 éves történetét, a nyugdíjrendszerben betöltött szerepükből eredő sajátosságokat, melyek közül a legfontosabb, hogy – különböző időszakokban különböző okokból – a tagdíjfizetés követelményei soha nem kívánták meg a pénztárak és a pénztártagok közötti szoros, közvetlen kapcsolatot. Az első pénztárak működésének 1998. évi kezdetétől a tagdíjfizetéshez nem volt szükség a pénztártag közreműködésére, a tagdíjat a társadalombiztosítási nyugdíjárulékhoz hasonlóan a munkáltató vallotta be és fizette meg. 2007-től új láncszemként bekerült a folyamatba az adóhatóság, ami által a pénztártag tagdíja még egy lépéssel közvetettebb módon jutott el a pénztárhoz. A befizetések azonosíthatóságának nem volt akadálya, ha a belépés óta a pénztártag elérhetőségében változások álltak be, hiszen a természetes személyazonosító adatok mellett elsősorban a magánszemély adóazonosító jele szolgált az összekapcsolhatóság alapjául. Nem okozott a rendszer működése szempontjából semmilyen lényeges problémát, ha a pénztár nem értesült a pénztártag lakcímének, telefonszámának, e-mail címének változásáról. Ezen érvelés szempontjából mellékes, hogy a pénztártagot folyamatosan adatszolgáltatási kötelezettség terhelte.

Az Országgyűlés 2010-ben hozott lényeges döntéseinek (alapvetően a nyugdíjpénztár-választás szabadságáról szóló 2010. évi C. törvénynek és a a Nyugdíjreform és Adósságcsökkentő Alapról, és a szabad nyugdíjpénztár-választás lebonyolításával összefüggő egyes törvénymódosításokról szóló 2010. évi CLIV. törvénynek) bemutatásához az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság 2010. december 20-án minden magánnyugdíjpénztári tagnak megküldött leveléből idézek⁹:

"Az Országgyűlés döntése értelmében 2010. november 3-ától Ön is, mint minden magánnyugdíj-pénztári tag, szabadon eldöntheti, hogy miképp alapozza meg jövőbeni nyugellátását: visszalép az állami nyugdíjrendszerbe, vagy az önkéntessé átalakuló magánnyugdíj-rendszert választja. A kötelező magánnyugdíj-pénztári rendszer megszűnik.

Ön most két lehetőség közül választhat:

a) Visszalép az állami nyugdíjrendszerbe

*Amennyiben így dönt, nyugdíjazásakor teljes összegű nyugdíjat kap. Ellátását tehát nem fogják csökkenteni amiatt, hogy Ön korábban magánpénztári tag volt. **A magánnyugdíj-pénztárak eddigi egyéni számláján nyilvántartott összeg az állami nyugdíjrendszerben is változatlanul megjelenik az egyéni számláján.** Az így nyilvántartott összeget a házastársa meghatározott feltételekkel örökölheti.*

⁹ 3. számú melléklet

Visszalépés esetén, amennyiben a magánnyugdíjpénztári számláján a tagság ideje alatt elért hozam meghaladta az infláció mértékét, a többlethozam, illetve az esetleges tagdíjkiegészítés Önt adómentesen illeti meg. Választhat, hogy ezt az összeget készpénzben veszi fel, vagy önkéntes nyugdíjpénztári számlájára helyezetteti, illetve társadalombiztosítási egyéni számláján iratja jóvá.

Ha Ön az állami nyugdíjrendszerbe visszalépést választja, erről nem kell külön nyilatkozatot tennie.

b) Az önkéntessé átalakuló magánnyugdíj-rendszert választja

Amennyiben a visszalépés lehetőségével - mindezen feltételek ellenére - nem kíván élni, **2011. január 31-ig** személyesen meg kell jelennie bármely nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnél, és ott tehet nyilatkozatot a magánnyugdíjpénztári tagság fenntartásáról. Ha Ön ilyen nyilatkozatot nem tesz, **2011. március 1-jén** - a törvény erejénél fogva - visszalép/átlép az állami nyugdíjrendszerbe.

Felhívjuk szíves figyelmét arra, hogy amennyiben **a magánnyugdíjpénztári tagságának fenntartásáról nyilatkozik**, 2011. november 30-át követően szerzett jövedelme után a 10 %-os egyéni nyugdíjárulékát az önkéntes alapon működő magánnyugdíjpénztárak egyikébe kell befizetnie. Ezzel egyidejűleg **Ön a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerből kilép, így 2011. decembertől elért keresetei, jövedelmei nem számítanak be a majdani állami nyugdíjába. Természetesen mindez nem érinti a 2011. november végéig megszerzett szolgálati idejét és az addig elért kereseteit. Ezeket nyugdíjba vonulásakor számításba fogják venni.**

Amennyiben a döntése meghozatalához további információra van szüksége, akkor a mellékelt tájékoztatónkból, illetve az ONYF honlapján (www.onyf.hu) kaphat felvilágosítást."

A fentiek leglényegesebb eleme érvelésem jelen szakaszában nem is az, hogy százezernél több tag a levélben foglalt – a 2010. évi CLIV. törvény vonatkozó rendelkezéseit hűen tükröző –, a 2011. decemberétől elért keresetek, jövedelmek állami nyugdíj szempontjából történő be nem számítására vonatkozó figyelemfelhívás¹⁰ ellenére nyilatkozott magánnyugdíjpénztári tagsága fenntartásáról, hanem az, hogy a **magánnyugdíjrendszer önkéntessé alakult át**. A kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszeren kívül az önkéntesség elvén működő nyugdíjpénztárak két, különböző törvények hatálya alá tartozó fajtája jött létre, és létezik a mai napig: az Mpt. hatálya alá tartozó magánnyugdíjpénztárak és az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény hatálya alá tartozó önkéntes nyugdíjpénztárak. Aki önként kíván majdani nyugdíjának kiegészítése céljából e két pénztárfajta valamelyikébe tagdíjat fizetni, több okot is találhat arra, hogy miért az önkéntes nyugdíjpénztárat részesítse előnyben a

¹⁰ Megjegyzendő, hogy ez a figyelemfelhívás inkább nevezhető fenyegetésnek, amely amúgy átmenetinek bizonyult, hiszen először a 2011. évi CXCV. törvény eltörölte a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerből való "kiiratkozást" (azt a rendelkezést, mely szerint a magánnyugdíjpénztári tag 2011. december 1-jétől kezdődően további szolgálati időt nem szerez), majd a 2012. évi CXII. törvény úgy módosította a szabályokat, hogy a magánnyugdíjpénztári tagok esetében minden, 2010. szeptember 30-át követően szerzett szolgálati idő figyelembe legyen véve a társadalombiztosítási nyugdíj kiszámításakor alkalmazandó szorzószám meghatározása során

magánnyugdíjpénztárral szemben. A teljesség igénye nélkül: ilyen ok, hogy a személyi jövedelemadó (szja) bevallásakor az önkéntes nyugdíjpénztári tagdíjfizetés esetén nyilatkozhat arról, hogy adójából a befizetett összeg egy meghatározott részével az állam kiegészítse a pénztári befizetéseit. Másik ok lehet, hogy az önkéntes nyugdíjpénztári megtakarítás hozama meghatározott szabályok szerint a nyugdíjkorhatár betöltése előtt felvehető. Ezzel szemben a magánnyugdíjpénztárba történő tagdíjfizetést az állam szja-kedvezményel nem ösztönzi, és a magánnyugdíjpénztár kifizetést a tag halála előtt csak a nyugdíjkorhatár betöltése után teljesíthet.

Ezen különbségek logikusan vezetnek arra az eredményre, hogy a magánnyugdíjpénztárak tagjai a felhalmozási időszakban csak igen laza kapcsolatot tartsanak a magánnyugdíjpénztárakkal, így az elérhetőségükben 2010 óta bekövetkezett változásokról a pénztárak még kevésbé értesüljenek. A rendszeres tagdíjfizetést pedig szintén nem ösztönzi semmi, hiszen – egyszerűen fogalmazva – jobb helye van a nyugdíjcélra félretehető új megtakarításnak egy önkéntes nyugdíjpénztárban (vagy nyugdíjbiztosításban, nyugdíj-előtakarékossági számlán). Ha a jogalkotó változtatni kíván is a magánnyugdíjpénztári tagdíjfizetési hajlandóságon, e cél elérésekor a vonatkozó jogszabály alkalmazására való felkészülési időt úgy kell meghatározni, hogy figyelembe véssék a megfelelő számú pénztártag értesítésének nehézsége. Mivel 2015. szeptember 30-át követően már vizsgálható a megelőző hat hónap vonatkozásában a tagdíjfizetők aránya, a 2015. áprilisi és májusi tagdíjat befizetők aránya már nagyon fontos következményekkel járhat. A törvény 2014. december 29-ei kihirdetésétől a pénztárak először is meg kellett hozni az új – értelmezési nehézségekkel súlyosított – helyzethez illeszkedő alapszabály-módosításait, és a jogszabály illetve az alapszabály (vagy szervezeti-működési szabályzat) változásairól értesíteniük célszerű a tagságot. Arra nem számíthatnak, hogy minden érintett a médiából fog értesülni; saját lakcím-, telefonszám-, e-mailcím-adatbázisuk naprakészége megkérdőjelezhető, és csak lassan, komoly erőfeszítések árán javítható; az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság 2010. decemberi leveléhez hasonló, az állami nyilvántartás naprakész adatai alapján kiküldött tájékoztatóra pedig nem építhetnek, hiszen ilyen a jogalkotó ezúttal nem rendelt el.

Mindezek alapján kijelenthető, hogy a kihirdetéstől a hatályba lépésig, illetve az Mpt. 126. §-ának és 83. §-a (1a) bekezdésének együttes értelmezéséből következő határidőig rendelkezésre álló **felkészülési idő** – különös tekintettel a 83. § (1a) bekezdés normavilágossági problémáira – **elégtelen**, ezért a rendelkezések megsemmisítésére van szükség.

A kellően világos normaszöveg és az elegendő felkészülési idő törvénybe foglalása megvalósulhatott volna, ha sor került volna a Jat. 19. § (2) bekezdése szerinti **társadalmi részvételre** a jogszabály előkészítése során. Ezt azonban az előkészítésért felelős Nemzetgazdasági Minisztérium megkerülte – utólagos kérdésemre adott válaszában¹¹ arra hivatkozva, hogy a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételtől szóló 2010. évi CXXXI. törvényben foglalt kivételek lehetővé tették a társadalmi egyeztetés elhagyását. A minisztérium érvelése lényegében azon alapul, hogy a kifogásolt rendelkezést a köznyelvben *salátatörvény* néven ismert, rengeteg egymással egyáltalán nem vagy csak igen lazán

¹¹ Ld. a 6. számú mellékletként csatolt levélváltásomat a Nemzetgazdasági Minisztérium Ügyfélkapcsolati Információs Irodájával, azon belül is: 2015. január 4-én feltett kérdéseim, 2015. január 14-én érkezett válasz

összefüggő témakört szabályozó jogszabály iktatta be. Így a központi költségvetés megalapozásához legkevésbé sem kapcsolódó magánnyugdíjpénztári szabályozás egy olyan törvény (a Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2014. évi XCIX. törvény) részeként született, amelynek egyes további – a megnevezésével valóban összefüggő – részeiről joggal állítható, hogy azok fizetési kötelezettségekről, állami támogatásokról, európai uniós forrásokból nyújtott támogatásokról szólnak, illetve sürgős elfogadásukhoz kiemelkedő közérdek fűződött. Mindez azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy e feltételek az Mpt. módosításaival összefüggésben is fennálltak volna, és hogy ne lett volna szükséges a társadalmi részvétel, ha az Mpt. módosítására irányuló javaslatok – a téma fontosságának megfelelően – nem egy több száz szakaszból álló monstrum sokadik alcímeként, hanem önálló törvényjavaslatként kerültek volna az Országgyűlés elé.

Az emberi méltósághoz való jog sérelme: részletes indokolás

Már utaltam arra, hogy egy-egy pénztártag szempontjából – még ha van is megtakarítható jövedelme vagy átcsoportosítható megtakarítása – racionális eljárás lehet, hogy ne fizessen magánnyugdíjpénztári tagdíjat, miközben magánnyugdíjpénztárának fennmaradásában érdekelt. Mindez nem zárja ki, hogy működési célú támogatással járuljon hozzá a pénztár zavartalan működéséhez, vagy azon munkálkodjon, hogy a magánnyugdíjpénztárak fennmaradásával egyetértő intézményi támogatókat nyerjen meg jelentősebb összegű működési célú támogatás nyújtására. Ahogyan a pénztártaggá válás önkéntes döntésen múlik az Mpt. 3. §-a (és az ezt megerősítő 123. § (6c) bekezdése) szerint, ugyanúgy önkéntesen vállalt pénzbeli hozzájárulás a tagdíj az Mpt. 26. §-a szerint. A kifogásolt rendelkezés kihirdetésének napján a négy magyarországi magánnyugdíjpénztár közül háromnál nulla forint volt a tagdíj minden pénztártagra kötelező, legkisebb mértéke (az egységes tagdíj).

Az önkéntes jelleg összhangban áll az önrendelkezés szabadságával, ami az Alaptörvény II. cikke szerint védett emberi méltóság alkotóeleme.

A pénztárra vonatkozó alapvető döntések meghozatalára, így a tagokat terhelő kötelezettségek előírására is, és különösen a pénztár megszűnésének elhatározására, az Mpt. 5. § (1) bekezdése szerint kizárólag a pénztártagok jogosultak. A pénztártagok annak tudatában léptek, lépnek be a pénztárba, és tették meg az Mpt. 123. § (6) bekezdése szerinti jogviszony-fenntartó nyilatkozatukat 2010 végén vagy 2011 elején, hogy az Mpt. 5. § (3) bekezdése értelmében befektetői (majd befektetői és biztosítási) kockázatközösséget alkotnak.

Az Alaptörvény széles körű védelemben részesíti a szabad, tájékozott és felelősségteljes döntésre képes ember rendelkezési jogát.¹² E rendelkezési joggal ellentétes a kifogásolt rendelkezés, mely szerint a tagságnak akár 30,01 százaléka formális döntés nélkül, egyszerűen az egyébként önkéntes tagdíjfizetés tudatos vagy nem tudatos elmulasztásával a pénztár megszűnését idézheti elő.

Különösen nagy súlyt ad a kifogásolt rendelkezés alapjog-korlátozásának az, hogy a taglétszámba beletartoznak azok a tagok is, akik a pénztártól nyugdíjszolgáltatásban részesülnek. Semmi nem indokolja, hogy bárki a járadékos időszakban tagdíjat fizessen, hiszen

¹² 24/2014. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [133]

az legnagyobb részt a pénztár szolgáltatásainak fedezetére szolgál. Ellenben ahogy a tagság egyre nagyobb része jut a felhalmozási időszakból a járadékos időszakba, a felhalmozási időszakban lévők tagdíjfizetési arányának egyre nagyobb, egy pont után 100% feletti mértéket kellene elérnie ahhoz, hogy a taglétszám 70%-a feletti szám elérhető legyen. Nyilvánvaló ugyanakkor, hogy ez a körülmény az alapjog-korlátozást csupán súlyosbítja, ellenben pusztán a figyelembe venni rendelt taglétszámnak a felhalmozási időszakban levőkre történő korlátozása nem orvosolná az emberi méltóság sérelmét.

Ugyancsak nagy súllyal veendő figyelembe, hogy az elvárt 70% rendkívül magas arányt jelent. A tagság 30,01%-a a fizetés elmulasztásával a pénztár megszűnését okozhatja, miközben a megszűnésről szóló, az Mpt. 39. § (1) bekezdés i) pontja szerinti döntés a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik, és a közgyűlés a határozatait főszabály szerint (Mpt. 38. § (4) bekezdés) szavazattöbbséggel hozza. Mindazonáltal a korlát 70%-ról alacsonyabb értékre történő leszállítása sem orvosolná az emberi méltóság sérelmét, ugyanis nincs a tagdíjat **nem** fizetők arányának olyan magas szintje – legyen az akár 99% –, amely indokolná, hogy a másik 1% – vagy akár egyetlen pénztártag – emberi méltósága sérülhessen.

Az emberi méltóságot sérti, hogy – függetlenül attól, hogy a kifogásolt rendelkezés hatályba lépésétől jelen indítvány írásáig még egyetlen magánnyugdíjpénztár sem szűnt meg, és egyetlen pénztártag sem lett megfosztva az egyéni számlán nyilvántartott követelésétől – e sok pénztártag számára nem kívánt helyzetből való fenyegetettség már jelen van, és hiába tesz meg adott pénztártag minden tőle telhetőt, azaz fizeti be mostantól akár minden hónapban a pénztára által meghatározott egységes tagdíjat még abban az esetben is, ha jelenlegi anyagi helyzetében ez nehézséget okoz számára, ebből semmilyen módon nem következik, hogy elegendő számú tagtársa hasonlóan fog cselekedni, azaz hogy a pénztár megszűnése az adott tag szándékának megfelelően elkerülhető lesz. Nem tehet ki a törvényhozó egyetlen pénztártagot sem annak a megaláztatásnak, amelyet a tehetetlenség érzéséből következően elszenvedni kénytelen: hiába az önkéntességet, önkormányzatiságot hangsúlyozó szabályozás, a valóságban az egyén törekvése zátonyra futhat amiatt, hogy egy arctalan, megszólíthatatlan csoport nem kooperál vele. A helyzetet súlyosbítja, hogy a magánnyugdíjpénztárba történő belépés meglehetősen szabadsága akár olyan visszaélésre is alkalmat ad, hogy a kifogásolt rendelkezés hatályba lépésének időpontjában meglévő tagsághoz képest jelentős számú új tag csatlakozhat kifejezetten azzal a céllal, hogy a tagdíjfizetés elmulasztásával a pénztár megszűnését idézzék elő. Az Mpt. 23. § (2) bekezdése értelmében a tagdíjfizetés elmulasztása az ilyen tagok esetében sem szünteti meg automatikusan a tagsági viszonyt, vagyis a pénztár fennmaradásában érdekelt tag fokozottan védtelen mások mulasztásának következményeivel szemben.

Személyes élettörténetem miatt engem emberi méltóságomban vélhetően az átlagosnál is jobban sért a kifogásolt rendelkezés – ennek részleteit a tulajdonhoz való jog sérelmének részletes kifejtése során fogom megvilágítani.

A tulajdonhoz, a javak békés élvezetéhez való jog sérelme: részletes indokolás

Az Alaptörvény a tulajdonhoz való jogot a Szabadság és felelősség cím alatt – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatának megfelelően – alapvető jogként határozza meg. Az

Emberi Jogok Európai Egyezményének első kiegészítő jegyzőkönyve rendelkezik a tulajdonjogról, amely azonban nem a szűk értelemben vett „tulajdonjogot”, hanem az ennél tágabb értelmű „javak békés élvezetéhez” való jogot védi. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 17. cikk (1) bekezdése ehhez képest a következőket tartalmazza: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogszerűen szerzett tulajdonát birtokolja, használja, azzal rendelkezzen, és azt örökül hagyja. Tulajdonától senkit sem lehet megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből, a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel, valamint az ezáltal elszenvedett veszteségekért kellő időben fizetett méltányos összegű kártalanítás mellett történik. A tulajdon használatát, az általános érdek által szükségessé tett mértékben, törvénnyel lehet szabályozni.” Az Emberi Jogok Európai Bírósága határozataiból az tűnik ki, hogy a vagyoni értékű jogok esetében tulajdonvédelemnek helye van akkor, ha a jogosultság tárgya kellően meghatározott, és maga a jog kellően megszilárdult, ténylegesen a jogszabályok által elismert módon létezik. A tulajdonvédelem tehát nem kizárólag a polgári jogi értelemben vett tulajdonra, hanem egyéb vagyoni értékű jogokra is kiterjedhet, az Alaptörvény XIII. cikke tehát a tulajdonvédelem körében az egyéb, tulajdonszerű vagyoni értékű jogok védelmét is biztosítja.¹³

Az előbbi bekezdést elsősorban azért emeltem át indítványomba az Alkotmánybíróság 3199/2013. (X. 31.) AB határozatából, mert álláspontom szerint a hivatalos magyar fordításnál (“Minden természetes vagy jogi személynek joga van *javai tiszteletben tartásához*”) hívebben és érzékletesebben adja vissza az Egyezmény első kiegészítő jegyzőkönyve eredeti angol szövegének megfogalmazását: “Every natural or legal person is entitled to *the peaceful enjoyment of his possessions*”, hiszen ezt a fordulatot használja a “*javak békés élvezetéhez*”. Álláspontom szerint ez a megfogalmazás különösen alkalmas annak megértetésére, miért okozza a kifogásolt rendelkezés **hatályba lépésének pillanatától** a tulajdonhoz való, Alaptörvényben biztosított jog sérelmét. Az átemelt bekezdés továbbá kifejezi azt is – egyezően a már hivatkozott 3048/2012. (II. 28.) AB határozattal, amely ugyanezen elvet kifejezetten a társadalombiztosítási jogviszonyokkal összefüggő szolgáltatásokkal és várományokkal kapcsolatban nevezi érvényesítendőnek –, hogy az Alaptörvény XIII. cikke szerinti tulajdonvédelem köre az Egyezmény (és a Charta, valamint az Emberi Jogok Európai Bírósága) felfogásával nem ellentétes, hanem azzal kongruens.

Megállapítható továbbá, hogy a tulajdonjog mint az egyéni cselekvési autonómia Alaptörvény által alapjogi védelemben részesített hagyományos anyagi alapja nem függetleníthető a cselekvési autonómiát mint részjogosultságot az általános személyiségi jog anyajogaként magában foglaló emberi méltóságtól, amelyet az Alaptörvény is az emberi lét alapjaként tisztel és véd.

Álláspontom szerint a fentiekből következik, hogy váromány természetű tulajdoni tárgyak (mint amilyen az Mpt. 5. § (4) bekezdése szerint a pénztárg tulajdonát képező követelés) esetében is értelmezhető – az azonnali rendelkezés kizártsága ellenére – a jelen idejű “békés élvezet”. Sőt, éppen a későbbi rendelkezés, felhasználhatóság okán fokozottan szükséges, hogy az alkotmányos tulajdonvédelem a legmesszebbmenőkig állaggaranciában nyilvánuljon meg. Az állaggaranciának értékgaranciával történő helyettesítése ugyanis szinte szükségszerűen azt vonja maga után, hogy nem lesz egyensúlyban a tulajdon tárgyát jelenleg jelentő váromány a

¹³ A teljes bekezdés forrása: 3199/2013. (X. 31.) AB határozat, Indokolás [13]

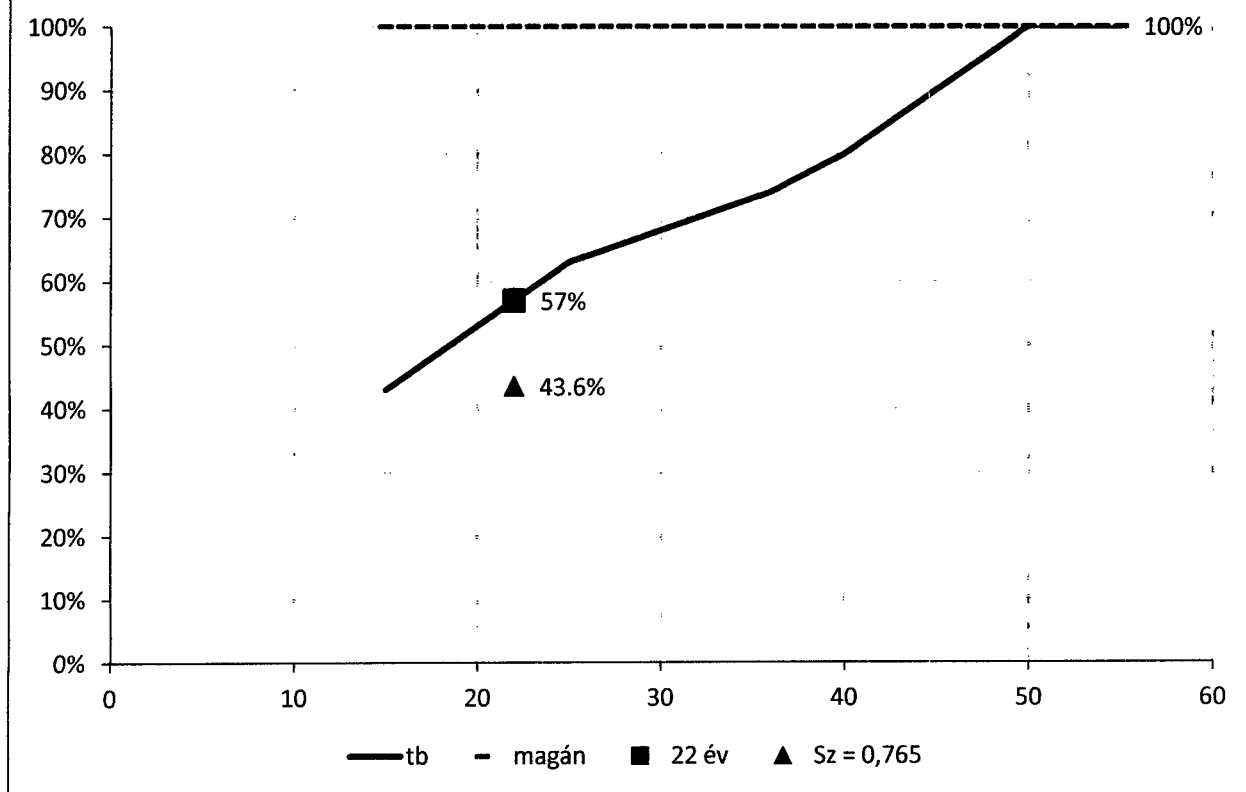
törvényi szabályozás szerint egyenlőnek tekintendő várománnyal, mivel ezek értékelése rendkívül sokrétű, személyiségfüggő, és ezért a feljárnlott csereérték egyén által érzékelt elégtelensége az érintett személy emberi méltóságát sérti.

Fontos kitérni arra, hogy a magánnyugdíjpénztári tagi követelés illetve nyugdíjváromány két egészen objektív tulajdonsága tekintetében megkérdőjelezhetetlen előnyökkel bír a társadalombiztosítási nyugdíjvárománnyal szemben. Az egyik az **örökölhetőség**; pontosabban: a pénztártag követelése olyan tulajdon, amelyre kedvezményezett jelölhető. Az Mpt. 28. §-a szerint a pénztár egyösszegű kifizetést teljesít a pénztártag felhalmozási időszakban bekövetkezett halála esetén a kedvezményezett részére. Ezzel ekvivalens jogosultság a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerben nem létezik. Először is a hozzátartozói nyugellátás szigorúan szabályozott személyi kör által vehető csak igénybe, míg az Mpt. szerinti kedvezményezett-jelölési jogosultság korlátlan. Másodsorban mind az özvegyi nyugdíj, mind az árvaellátás csak harminc, legfeljebb hatvan százaléka annak az öregségi nyugdíjnak, amely az elhunytat halála időpontjában megillette, vagy megillette volna. Végül az özvegyi járadék elnevezésű ellátás, amelynek összegét a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 61/A. §-a szerint az elhunyt jogszerző tagi követelésének figyelembe vételével kellene a Kormány rendeletében meghatározottak szerint kiszámítani, a hivatkozott kormányrendelet megalkotásának hiányában nem is folyósítható.

A másik objektív tulajdonság az a tény, hogy a magánnyugdíj összege **közvetlenül nem függ a szolgálati időtől**. A társadalombiztosítási rendszerből kapható nyugdíj az alapját képező havi átlagkeresetet csak 50 év szolgálati idő után éri el 100%-ban, amit másképpen úgy is lehet fogalmazni: minden forint, amely a biztosított életpályája során elért jövedelme után társadalombiztosítási nyugdíjak fedezetéül kerül elvonásra, kevesebb nyugdíjat eredményez a leendő nyugdíjas számára, ha az összes szolgálati ideje elmarad az 50 évtől, mint ha elérné azt. Az 15. oldalon található ábrán látható kék vonal az öregségi nyugdíj kiszámítása során alkalmazandó szorzószámokat mutatja grafikusán a Tny. 2. mellékletének megfelelően. A vízszintes tengelyen az években kifejezett szolgálati idő látható.

Ezzel szemben minden forint, amely a magánnyugdíjpénztári tagdíjból a tag egyéni számláján lett jóváírva, egyenrangú: nem csökkenti a belőle következő váromány értékét a legcsekélyebb mértékben sem, hogy a tag szolgálati ideje milyen mértékben marad el az igen hosszú 50 évtől. Erre utal az ábra piros szaggatott vonala, amely mindvégig a 100%-os szinten húzódik.

Az elérhető és a maximális váromány hányadosa az egyes rendszerekben a szolgálati idő függvényében

A kifogásolt rendelkezés törvénybe iktatása előtt a magánnyugdíjpénztárak tagjai úgy gondolhattak az életpályájuk során tagdíjként befizetett minden egyes forintra, hogy azok a jövőbeli szolgálati idejüket övező összes bizonytalanságtól független nyugdíjvárományt keletkeztettek. Ez a magánnyugdíjpénztári követelés mint jószág kitüntetően békés élvezetét tette lehetővé a felhalmozási időszak bármely pillanatában. A békés élvezetet ezzel szemben súlyosan megrendíti, hogy a kifogásolt rendelkezés reális lehetőséggé teszi azt a forгатókönyvet, mely szerint minden magyarországi magánnyugdíjpénztár megszűnhet a 70%-os feltétel nem teljesülése miatt. Ennek bekövetkezése esetén a jelenlegi szabályok szerint megszűnik annak lehetősége, hogy a magánnyugdíjpénztári vagyon – e jogszerűen szerzett tulajdon – örökölhető, szolgálati időtől független nyugdíjat keletkeztető formában (a jogszabályok által elismert módon létező vagyoni jogként) szolgálja tovább egykori tulajdonosait.

Az ábrán a két vonalon kívül feltüntetett pontok személyes élettörténetem sajátosságait tükrözik a következők szerint:

1970-ben születtem. Felsőfokú tanulmányaimat 1988–1993 között végeztem. 1993-ban álltam munkába, 1998-ban léptem be a Bank Austria Creditanstalt Országos Magánnyugdíjpénztárba.¹⁴ Valamely magánnyugdíjpénztárban tagságom folyamatos volt, jelenleg a Horizont Magánnyugdíjpénztár tagja vagyok. 2010. december 23-án nyilatkoztam magánnyugdíjpénztári jogviszonyom fenntartásáról.¹⁵ Több hónapnyi gondolkodás és előkészület után 2011. december 23-án az akkor hatályos jogszabályok ismeretében állapotom meg munkáltatómmal munkaviszonyom 2012. január 20-án történő megszüntetéséről, mégpedig azzal az elhatározással, hogy a továbbiakban nem tervezem az 1997. évi LXXX. törvény 5. §-ában meghatározott biztosítási jogviszony létesítését.

2012. január 20-án (és azóta változatlanul) **22 év 85 nap** (8115 nap) nyugdíjjogosultság elbírálásához figyelembe vehető szolgálati idővel rendelkezem.¹⁶ Az ábrán látható kék négyzet azt mutatja, hogy ennek alapján az esetemben alkalmazandó társadalombiztosítási nyugdíjszorító 57%.

A szolgálati időmből **477 napot** szereztem a 2010. szeptember 30-át követő időszakban. Ezért esetemben a Tny. 1. melléklete szerint a magánnyugdíj-pénztári tagok társadalombiztosítási nyugellátásának kiszámítása során alkalmazásra kerülő Sz szorzószám értéke 76,5%. A két szorzó összeszorításából származó effektív szorzószám esetemben (a százalékpontot egy tizedesre kerekítve) 43,6%, vagyis magánnyugdíjpénztári tagságom fenntartása esetén a társadalombiztosítási öregségi nyugdíj alapját képező havi átlagkereset ekkora hányadára számíthatok a jelenlegi szabályok szerint. Ennek jelzésére szolgál az ábrán látható kék háromszög.

A 2011. decemberi súlyos, túlzás nélkül sorsfordítónak nevezhető döntésem meghozatalakor az időskori nyugellátásom tekintetében az alábbi tényekre és feltételezésekre támaszkodhattam:

- Összegyűlt 22 év szolgálati időm, amely alapján öregségi teljes nyugdíjra leszek jogosult a nyugdíjkorhatár elérésekor; ennél korábbi halálom esetén az általam jelölt kedvezményezett hozzájuthat tagi követelésemhez;
- A társadalombiztosítási nyugdíjam lényegesen kevesebb lesz, mint ha az öregségi nyugdíjkorhatár eléréséig tovább dolgoznék;
- A társadalombiztosítási nyugdíjam növelése érdekében – ha ragaszkodom magánnyugdíjpénztári tagságomhoz – semmit nem tehetek, hiszen 2011. december 1-jétől további szolgálati időt akkor sem szerzek, ha tovább dolgozom;
- A magánnyugdíjam nagyságát sem befolyásolja, tovább dolgozom-e, ugyanis a magánnyugdíjpénztári számlaegyenlegem további alakulása már csak önkéntes befizetéseimtől, portfólióválasztásomtól és a magánnyugdíjpénztár befektetési stratégiájának eredményességétől függ;
- A magánnyugdíjpénztárom – illetve a magánnyugdíjpénztári ágazat – fennmaradása az önkormányzatiság törvényben deklarált elvének megfelelően a pénztártagok döntéseitől függ;

¹⁴ Belépési nyilatkozat: 2. számú melléklet

¹⁵ Jogviszony-fenntartó nyilatkozat: 4. számú melléklet

¹⁶ A szolgálati idővel kapcsolatos állításaim igazolására ld. az 5. számú mellékletként csatolt határozatot

- A magánnyugdíjpénztári tagdíj befizetése önkéntes;
- Egyéb, öngondoskodáson alapuló nyugdíj-előtakarékossági konstrukciók rendelkezésemre állnak;
- A demográfiai folyamatok azt vetítik előre, hogy nyugdíjas koromra csökkenni fog a járulékfizetőknek a nyugdíjban részesülőkhez viszonyított aránya, ezért a társadalombiztosítási nyugdíj tekintetében a helyettesítési ráta csökkenése valószínűbb, mint növekedése vagy akár azonos szinten maradása.

A magánnyugdíj-várományom folyamatos békés élvezetét a 2011. decemberétől 2014 végéig hatályosuló jogszabályváltozások nem korlátozták, még ha van is a felsorolt feltételezéseim között olyan, amelyet érvénytelenítettek (a törvényhozó eltörölte a magánnyugdíjpénztári tagok társadalombiztosítási rendszerből való "kiiratkozását"). A 2015. január 1-jétől hatályos kifogásolt rendelkezés azonban nem csak emberi méltóságomban sért, hanem a "javak békés élvezetének" aláásásával a tulajdonhoz való jogomat is súlyosan korlátozza. Folyamatosan aggaszt az a mások magatartása által előidézhető lehetőség, hogy magánnyugdíjpénztári követelésemet elveszíthetem, és helyette – az Mpt. által meghatározott visszalépő tagi kifizetésen túl – csak annyit kapnék, hogy a bizonytalan majdani reálértékű társadalombiztosítási nyugdíjam az alapját képező havi átlagkereset 43,6%-áról annak 57%-ára nőhet, bár ezen százalékok változatlansága (és a havi átlagkereset értékállósága, számítási módjának érintetlenül maradása) is kétséges az elkövetkező több mint két évtized során.

A kifogásolt rendelkezés azonban nem csak a nyugdíjváromány mint különleges tulajdoni tárgy békés élvezetének megzavarása útján sérti a tulajdonhoz való jogot, hanem azáltal is, hogy korlátozza a pénztártag szabad rendelkezését a szó hagyományos értelmében vett pénzügyi vagyona felett. Ugyan *expressis verbis* egyetlen pénztártagot sem kötelez tagdíj fizetésére, valójában ezt az igényt fogalmazza meg minden pénztártaggal szemben. Minden pénztártag számára egyenként belátható ugyanis, hogy ha elég sok (30%-nyinál több) pénztártag egyéni érdeke a nemfizetést és ugyanakkor a pénztár fennmaradását diktálja, és ennek megfelelően tartózkodnak is a fizetéstől, akkor másik céljuk, a pénztár fennmaradása megghiúsul. A fizetni nem kívánó tag kettős célja (pénzének más célra fordítása és a pénztár megszűnésének elkerülése) csak akkor valósul meg maradéktalanul, ha kevés tagtárs osztja ugyanezt a kettős célt, vagy ha a fizetni nem kívánók elegendően nagy része mégis fizet azért, hogy a pénztár megszűnését el lehessen kerülni. Erkölcileg tarthatatlan azonban, hogy a tag a hasonló helyzetben lévő tagtársaktól nagyobb áldozatot várjon el, mint amekkorára önmaga hajlandó. Gyakorlatilag burkolt fizetési kötelezettséget ír elő tehát a kifogásolt rendelkezés. Sérti a tulajdonhoz való jogot, hogy az állam a közteherviselés keretein kívüli tárgykörben úgy avatkozik be az egyének saját forrásainak felhasználásába, hogy súlyos szankciót helyez kilátásba arra az esetre, ha a pénztártag – illetve a pénztártagok valamekkora hányada – nem a számára legkedvezőbb célra fordítja a pénzét.

Érintettségem: a jogsérelemek hatása személyemre nézve

A jogsérelemek fentiekben részletezett bemutatása után szeretném világossá tenni, hogy érintettségem jóval közvetlenebb annál, mintsem hogy pusztán magánnyugdíjpénztári

tagságomra alapozva tennék panaszt olyan jogsérelmek miatt, amelyek engem közvetlenül nem is érintenek. A valóság ugyanis az, hogy

- **én nem tudom értelmezni** a kifogásolt rendelkezés alapján elvégzendő számítás mikéntjét, így nem csak azt nem tudom, a lehető legszigorúbb értelmezésnél (fizessem meg minden hónapban az adott havi egységes tagdíjat) enyhébb, számomra kedvezőbb tagdíjfizetési módszerrel is tagdíjfizetőnek minősülök-e, hanem azt sem, hogy a Horizont Magánnyugdíjpénztár, melynek szervezeti-működési szabályzata B.III.1.2. pontja¹⁷ értelmében tulajdonosa vagyok, milyen számítás eredményétől függően jut majd a megszűnés sorsára, vagy kerüli el azt;
- **az én emberi méltóságomat sérti**, hogy a magánnyugdíjpénztáram fennmaradását célzó határozott akaratom ellenére a pénztáram megszűnhet pusztán azért, mert a számítás eredménye valamikor az lesz, hogy "csupán" 69,99%-ot tesz ki a tagdíjfizetők aránya;
- **az én emberi méltóságom sérül** súlyosan azáltal, hogy a mindenkori nyugdíj jogszabályok figyelembe vételével alapos megfontolás után meghozott súlyos, gyakorlatilag visszafordíthatatlan következményekkel járó életdöntéseimet változtatja utólag hiábavaló kapálózással egy egyetlen bekezdéssel indokolt törvénymódosítás;
- **nekem kell tagdíjat fizetnem**, ha tagtársaimtól is azt várom el, hogy tegyenek meg minden tőlük telhetőt a pénztár fennmaradása érdekében, noha meggyőződésem, hogy a pénztár működőképessége, az általa kezelt vagyon értékállóságának megtartása nem azon múlik, tagdíj jogcímen történik-e befizetés, hány tagtól, mekkora összegben;
- **nekem kell magánnyugdíjpénztári tagdíjra áldoznom**, noha munkajövedelmem nincs, és megtakarításaimat vagy azok hozamát szívesebben fordítanám megélhetésemre vagy fektetném más típusú, akár nyugdíj-, akár más célú megtakarításba;
- **én tekintettem korábban békés nyugalommal** a jelen pillanatban ugyan nem hozzáférhető, de törvény által tulajdonomként elismert egyéni számlaegyenlegemre a majdani nyugdíjam egy részének olyan zálogaként, amelynek értékét nem befolyásolják a társadalombiztosítási nyugellátás szabályainak jövőbeli változásai, sem szolgálati időm nagysága – ezzel szemben **most én vagyok nyugtalan** amiatt, hogy a nyugdíjkorhatár betöltéséig bármikor (akár már idén, akár közvetlenül a nyugdíj szolgáltatás jogosulttá válásom előtt, vagy valamely köztes időpontban) akaratom ellenére a teljesen állami nyugdíjrendszerbe kényszerülhetek vissza.

A szükségességi-arányossági teszt

Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Mielőtt a kifogásolt rendelkezés által megvalósuló alapjog-korlátozás szükségességének és arányosságának tárgyalásába kezdenék, kitérek arra, hogy a néhány oldallal korábban felderített cél értelmét – immár építve az azóta kifejtettekre is – önmagában tüzetesebben megvizsgáljam.

¹⁷ A szervezeti-működési szabályzatot nem mellékelem; szükség esetén a 20 oldalas dokumentum elérhető az interneten: <http://horizontmagannyugdijpenztar.hu/letoltes?doc=161>

A cél a “még meglévő magánnyugdíjpénztári vagyon védelme”. Vajon kivel, mivel szemben kell a vagyont megvédeni? Ki vehetné azt el, mi csökkenthetné azt olyan mértékben és módon, amely egyrészt felismerhetetlen vagy kivédhetetlen lenne a tulajdonos számára, másrészt ellensúlyozására a tagdíjfizetési arány bizonyos szint fölé emelése és e szint fölött tartása lenne a megoldás?

Álláspontom szerint **nincs olyan személy vagy körülmény, akivel vagy amellyel szemben a vagyont a kifogásolt rendelkezés hatályba lépése előtti időkhöz képest fokozottabban védeni kellene vagy lehetne.**

A majdani szolgáltatás fedezetére szolgáló vagyont egyrészt a pénztárak szigorú, jogszabályban¹⁸ előírt szabályokat követve fektetik be, másrészt a befektetés kockázatai ismertek, és részben a pénztár, részben az egyén döntésein keresztül (például portfólióválasztás, de az is a törvény által szabott korlátok között: a növekedési portfólió választásának kizárásával a nyugdíjkorhatárt megelőző öt évben) kezelhetőek. A tag alapvető érdeke az, hogy a már befizetett tagdíjából képzett tőke a nyugdíjba vonulásig a tag által választott portfóliótól ésszerűen elvárható hozammal gyarapodjék – ezzel szemben mesterségesen meghatározott öncél lenne további nominális gyarapodás feltétlen elvárása, melynek eszköze lehetne a kötelező tagdíjfizetés idejében felhalmozott tőke újabb tagdíjakkal történő kiegészítése.

A pénztárak folyamatos működésének anyagi alapjait természetesen szükséges biztosítani. Ennek esetleges elmaradása azonban egyrészt nem a majdani szolgáltatás fedezetére szolgáló vagyont csökkentené, másrészt e tekintetben a tagdíjfizetés rendkívül alacsony hatékonyságú megoldás, hiszen minden 40 forint tagdíjbefizetésből csupán egyetlen forint (2,5%) fordítható működési célra, 39 forint (97,5%) az Mpt. 62/A. § (1) bekezdése értelmében a fedezeti tartalék javára írandó jóvá.

Az értelmes cél – a törvényjavaslat indokolásában használt tömör meghatározással nem szembehehelyezkedve, de azt némileg bővebben kifejtve – az lehet, hogy azon személyek jelenleg **magánnyugdíjpénztárban kezelt vagyona**, akik időskori megélhetésük költségeit részben e vagyon és jövőbeli hozamai járadékra váltásával kívánják fedezni, **hosszú távon** – az adott pénztártag nyugdíjba vonulásáig – **ne szenvedhessen olyan fogyatkozást, amely a tőkefedezeti elven alapuló nyugdíjváromány súlyos reálértékvesztését eredményezné.**

A törvényhozó, ha alapjog-korlátozáshoz folyamodik, a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. A kifogásolt rendelkezés azonban olyan feltételt fogalmaz meg, amelynek egyrészt teljesülése nem is alkalmas a cél elérésére, másrészt a nem teljesülés esetére előírt – legkevésbé sem enyhe – következmény kifejezetten a cél ellehetetlenülése felé mutat.

A **jogbiztonság** sérelmének, különösen a normavilágosság elve megsértésének – rendkívüli helyzetektől eltekintve – egyszerűen nem is létezik “feltétlenül szükséges” mértéke, bármilyen céllal arányos módja. Egy tűzharc közepette nem egyértelmű parancsot adó rendőrtisztet esetleg ment a sürgős cselekvés követelménye, az adott pillanatban rá nehezedő pszichikai nyomás – a törvényhozás rendszerében azonban semmi nem igazolhatja, hogy egy jól

¹⁸ 282/2001. (XII. 26.) Korm. rendelet a magánnyugdíjpénztárak befektetési és gazdálkodási tevékenységéről

szervezett, megfelelő mennyiségű munkaidő és politikai, szakértői, társadalmi egyeztetés felhasználását lehetővé tevő folyamat végeredménye olyan mértékben értelmezhetetlen (vagy ami ezzel lényegében ekvivalens: olyan sok módon értelmezhető) legyen, mint az általam kifogásolt rendelkezés.

Lehetséges, sőt elvárható lett volna az átlagszámítás módszerét több mondatban vagy képlettel, a jogszabály törzsszövegében vagy akár mellékletben bővebben, világosabban kifejtteni az egyértelműség kedvéért. Tisztázni kellett volna a tagdíjfizetés fogalmát, kitérve arra is, hogy a taglétszámba beletartoznak-e – s ha igen, milyen indokkal – a járadékos időszakban tartó pénztártagok. A felkészülési időt hosszabb időszakban is meg lehetett volna határozni tekintettel arra, hogy mennyi ideje léteznek már Magyarországon magánnyugdíjpénztárak (és ezen belül mennyi idő telt el a rendszer önkéntes alapra helyezése óta is), a vagyонvesztés rövid távon mennyire nem fenyegető veszély, a vagyон járadékká konvertálása átlagosan milyen hosszú idő múlva esedékes a pénztártagság koreloszlása alapján.

Az **emberi méltóságot** – amelyet az Alaptörvényt bevezető Nemzeti Hitvallás az emberi lét alapjaként ismer el – szükségtelen mértékben korlátozza, hogy a tagok 30,01%-ának magatartása a fennmaradó 69,99%-ra nézve ez utóbbiak számára elháríthatatlan következményekkel jár. Még akkor is önkényes lenne a hetven százalékos arány előírása, ha a tagdíjfizetés és a vagyon védelme között jelentős logikai és számszerű összefüggés állna fenn – de különösen szükségtelen és aránytalan az önrendelkezési jog ilyen mértékű korlátozása annak fényében, hogy tagdíjfizetés hiányában sem csökken a szolgáltatások fedezetére szolgáló vagyon, a pénztár működésére pedig csak a tagdíj töredéke használható fel. Aránytalan jogkövetkezmény a pénztár megszűnése, hiszen az erről való döntés a legalapvetőbb lenne azok közül, amelyeket a Mpt. 5. § (1) bekezdése a pénztártagok jogosultságaként deklarálnak.

A cél elérésére alkalmas **legenyhébb eszköz** keresése során a törvényhozó köteles lett volna megvizsgálni, hogy hetven százaléknál alacsonyabb tagdíjfizetési arány miért lehetetleníti el a cél elérését – ha ennél alacsonyabb arány mellett is megvalósul a cél, akkor az alacsonyabb arányt kellett volna törvénybe foglalnia. Fokozatokat építhetett volna a feltétel adott pénztár esetében történő első nem teljesülése és a megszűnés, a tevékenységi engedély visszavonása közé. Az adott tag általi tagdíj-nemfizetés jogkövetkezményeit korlátozhatta volna az adott tagra: például elrendelhetette volna az adott tag visszaléptetését a társadalombiztosítás nyugdíjrendszerbe, nem érintve ezáltal azon tagok önrendelkezési jogát, akik a törvényi előírás követésének szándékával mindent (akár általuk szükségtelennek, de a törvényhozó által hasznosnak, elvártnak ítélt cselekményt) megtesznek a vagyon védelmében.

A **tulajdonhoz való jog** több tekintetben is szükségtelen és aránytalan sérelmet szenved. Az aránytalanság legvilágosabban akkor mutatkozik meg, ha a vagyon védelmének célján belül elsősorban a hosszú távú fennmaradáshoz szükséges működési költségek biztosításának prioritását feltételezzük, ekkor ugyanis azt látjuk, hogy minden e célra szánt összeg 39-szeresét is be kell fizetni a pénztárba. A meglévő vagyon védelme – ami nyilvánvalóan különbözik a tőke friss befizetésekkel történő növelésétől – nem követeli meg a más tulajdonformából (készpénzből, megtakarításból) történő átcsoportosítást. A tőkefedezeti elven alapuló nyugdíjvárományhoz való jogot pedig szükségtelen olyan rendelkezéssel korlátozni, amely egyrészt megnöveli annak valószínűségét, hogy az összes magánnyugdíjpénztár a törvény ereje

által megszűnjön, másrészt ez esetben az egyetlen továbblépési irányként a kirovó-felosztó rendszerbe kerülést jelöli meg.

Az alkalmazottnál **enyhébb tulajdonjog-sérelemmel járó eszköz** lett volna a megfelelő mértékű működési célú támogatás megfizetésének előírása, ha a hosszú távú működés fenntarthatóságát kívánta elsősorban biztosítani a jogalkotó. E célból meg lehetett volna engedni azt is, hogy a reálhozam meghatározott része működési célra legyen fordítható, hiszen ezáltal oly módon lehet hozzájárulni a hosszú távú biztonságos működéshez, hogy közben nem hiúsul meg a nyugdíj szolgáltatás fedezetéül a múltban befizetett tagdíj reálértékének megőrzése. A vagyon fokozottabb védelméről úgy is lehetett volna gondoskodni, hogy a választható portfóliók rendszere helyett 100%-ban államkötvény-befektetéseket írtak volna elő a pénztárak számára – ez nem csak az esetleges piaci krízisek esetén történő kedvezőtlen árfolyam-ingadozások kivédésére szolgálhatna, hanem a vagyonkezelés komplexitásának csökkentésével a működési költségek mérsékléséhez is hozzájárulna. Az alacsonyabb működésköltség-szint eléréséhez, és ezáltal a hosszú távú működés stabilabbá tételéhez azzal is hozzá lehetett volna segíteni a pénztárakat, hogy az általuk fizetendő felügyeleti díjat nem a kezelt vagyon, hanem például az időszaki tagdíjbevételek meghatározott hányadában határozza meg a jogalkotó. A megszűnés esetén más magánnyugdíjpénztárba való átlépés vagy a társadalombiztosítási rendszerbe történő visszalépés mellett meg lehetett volna engedni a pénztártagnak, hogy a tulajdonát képező követelést önkéntes nyugdíjpénztári egyéni számlára transzferáltassa, hiszen ilyen módon a teljes magyarországi magánnyugdíjpénztári szektor ellehetetlenülése esetén is kitarthatna azon elhatározása mellett, hogy az összes (akár egykor kötelező, akár bármikor önkéntes alapon teljesített) magánnyugdíjpénztári tagdíj fizetése az általa preferált, egyéni döntése alapján értékesebbnek tartott nyugdíj szolgáltatást alapozza meg, és halála esetén az általa megjelölt kedvezményezett váljon a vagyon tulajdonosává.

Összefoglalva: a kifogásolt rendelkezés alapjogokat korlátoz, miközben

- elsődlegesen: valójában semmilyen, az Alaptörvény által védett jogot, szabadságot, értéket megtestesítő célja nincs; a tulajdon jogának védelme csupán a törvénymódosítás indoklásából felületes benyomás útján kitetsző cél;
- másodlagosan: ha van is ilyen célja, annak elérésére alkalmatlan eszközt vet be; sem bármilyen magas tagdíj fizetési arány, sem annak elmaradása esetén a magánnyugdíjpénztár megszűnése nem járul hozzá a meglévő vagyon védelméhez;
- harmadlagosan: ha találnánk is célt, és értékelhető összefüggést cél és eszköz között, a jogállamiság, az emberi méltóság és a tulajdonhoz és örökléshez való jog szükségtelen és aránytalan korlátozást szenved; egy sor enyhébb alapjog-korlátozással járó eszközt lehet felsorolni, amelyek a cél elérését nagyobb mértékben is elősegíthették volna.

Ezért a kifogásolt rendelkezés ellentétes az Alaptörvénnyel, megsemmisítése indokolt.

Fontos e helyen megjegyezni, hogy legjobb tudásom szerint felhoztam néhány érvet, amely a kifogásolt rendelkezésben megtestesülő szabályozási eszköz alkalmatlanságát, szükségtelenségét, aránytalanságát támasztja alá álláspontom szerint. Ha ezek között van olyan, amely a tisztelt Alkotmánybíróság álláspontja szerint is cáfolhatatlan, akkor nem kérdés a továbbiakban, hogy a kifogásolt rendelkezés nem állja ki a szükségességi-arányossági tesztet. Ugyanakkor az általam felhozottak nem többek, mint példák: még mindegyikük cáfolata sem

jelenti azt, hogy az alapjog-korlátozás szükségessége és arányossága bizonyítva lenne. Tekintettel arra, hogy a kifogásolt rendelkezésben megjelenő megdönthetetlen vélelem ellen a rendelkezés alkalmazása során bizonyításnak nem lesz helye, különösen fontos lett volna már a jogalkotás során vagy nyilvánvalóan szükséges és arányos alapjog-korlátozást jelentő rendelkezés meghozatala, vagy ennek hiányában a szükségesség és arányosság bizonyítása, ami egyértelműen a jogalkotó feladata lett volna. Mivel ez elmaradt, vitatására pedig jelen indítvány keretei között sor került, a kifogásolt rendelkezés csak abban az esetben minősülhet az Alaptörvénnyel összhangban levőnek, ha az elmaradt bizonyítást vagy az Alkotmánybíróság, vagy az Alkotmánybíróságot meggyőzve a jogalkotó az indítványom alapján lefolytatandó eljárásban pótolja.

Záró észrevételek, adatkezelési nyilatkozat

Az Abtv. 30. § (5) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszról ésszerű határidőn belül hoz döntést. Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az ésszerűség jelen esetben alkalmazandó értelmezésekor vegye figyelembe azt, hogy egyrészt a bemutatott, alapvető alkotmányjogi jelentőségű jogsérelmek folyamatosan bekövetkeznek a kifogásolt rendelkezés hatályba lépése óta, másrészt 2015. október 1-jétől a kifogásolt rendelkezés megsemmisítése hiányában az érintettek a jogsérelmek új dimenzióját szenvedhetik el, hiszen egy vagy akár az összes magánnyugdíjpénztár megszűnésével a tulajdonhoz való jog az eddigieknél közvetlenebb és durvább módon sérülhetne. Az utolsó magánnyugdíjpénztár megszűnése után a törvényhozó számára logikus lépés lenne a kifogásolt rendelkezés hatályon kívül helyezése, ami (vagy akár hatályon kívül helyezés hiányában a kifogásolt rendelkezésnek az utolsó magánnyugdíjpénztár esetében történő alkalmazása, ezáltal "végrehajtott" rendelkezésnek minősülése) azt vonná maga után, hogy az Alkotmánybíróságnak most még fennálló hatásköre az Abtv. 41. § (3) bekezdése értelmében megszűnne, az alaptörvény-ellenesség indítványomban kért megállapítására többé nem lenne jogosult.

Az Abtv. 52. § (5) bekezdésében előírt, az adataim kezelésére vonatkozó nyilatkozattételi kötelezettségnek azzal teszek eleget, hogy kijelentem: jelen alkotmányjogi panasz indítványomban szereplő személyes adataim nyilvánosságra hozatalához **nem járulok hozzá.**

Indítványomhoz mellékként csatolom az alább felsorolt dokumentumok másolatát:

1. A Horizont Magánnyugdíjpénztár 2014. december 29-én kiállított tagsági okirata (2 oldal)
2. Belépési nyilatkozat, Bank Austria Creditanstalt Országos Magánnyugdíjpénztár (felvétel dátuma: 1998. január 1.; 1 oldal)
3. Az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság levele (2010. december 20.; 2 oldal)
4. Nyilatkozat a magánnyugdíjpénztári jogviszony fenntartásáról (2010. december 23.; 1 oldal)
5. Budapest Főváros Kormányhivatala Nyugdíjbiztosítási Igazgatósága határozata a nyugdíjbiztosítási hatósági nyilvántartásba történő bejegyzésről (2014. szeptember 8.; 11 oldal)
6. A Nemzetgazdasági Minisztérium Ügyfélkapcsolati Információs Irodájával folytatott elektronikus levelezés (kérdések: 2014. december 23., 2015. január 4., 2015. január 14.; válaszok: 2015. január 14., 2015. január 15.; 4 oldal)

Beadványom teljes terjedelme 44 oldal, amelyből jelen indítvány (a lapok aljára nyomtatott oldalszámozással) 23 oldalt, a felsorolt hat melléklet pedig (a lapok bal felső sarkába nyomtatott sorszám- és szükség esetén oldalszám-megjelöléssel) 21 oldalt tesz ki.

Budapest, 2015. január 29.

